

за умови використання для підсумкового контролю тесту довжиною 80-100 завдань.

По-четверте, для створення банку тестових завдань використовувати не тільки стандартизовані, а й нестандартизовані завдання, що відповідають загальним встановленим вимогам: валідності, точності, надійності, інформаційності. Нестандартизовані тест-завдання робити оригінальними за змістом і стилем, цікавими для студентів, такими, що відображають творчий почерк викладача.

На наш погляд, тестовий контроль навчальних досягнень студентів є ефективним засобом перевірки, оцінювання та аналізу результатів навчальної діяльності студентів і прийняття рішення про характер наступної діяльності в залежності від отриманої інформації. Науковці виділяють значно більше його переваг, ніж недоліків. Проведене нами дослідження дає змогу

констатувати, що переваги пов'язані в основному з організаційно-методичним характером, тоді як труднощі лежать в основі сутності контролю. Серед шляхів удосконалення тестового контролю навчальних досягнень студентів нами визначено: 1) збільшення кількості варіантів відповідей тест-завдань закритої форми; 2) підвищення надійності тестів за допомогою збільшення кількості тестових завдань; 3) для тестування мати в арсеналі не тільки стандартизовані, а й нестандартизовані завдання, що відповідають вимогам валідності, точності, надійності, інформаційності. Однією з основних умов ефективності застосування тестового контролю ЗУН студентів є його комбінація з традиційними формами і методами контролю навчальних досягнень студентів.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання / С.С. Вітвицька. – 2-ге вид. – К.: Центр учбової л-ри, 2011. – С. 232-233.
2. Берещук М.Я. Тестовий контроль і рейтинг в освіті: навч. посіб. / М.Я. Берещук, Ю.П. Бахарев, Г.В. Стадник. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 106 с.

УДК 378.1(485)

ОПТИМІЗАЦІЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ШВЕЦІЇ

Мовчан Л.Г. – к.пед.н.

Вінницький інститут економіки

Питання якості вищої освіти завжди було першочерговим під час освітніх трансформацій в усіх країнах Європи, в тому числі, у Швеції. Відправним пунктом політики шведської держави в галузі освіти є визнання науки та освіти як важливого чинника економічного розвитку. Уникнувши участі у Другій світовій війні, Швеція почала швидко розвивати свої економічні потужності, що приваблювало значний притік імігрантів до країни. Освіта стала розглядатися як інструмент знищення соціальної нерівності та підвищення конкурентоспроможності держави на світовому ринку.

Ще у 1982 році керівництво країни визнало, що «у результаті застосування нових досягнень в галузі науки і техніки національне виробництво за період з 1955 року збільшилося більш, ніж у 2 рази.

Завдяки досягненням у промисловості, що базується на високорозвиненій техніці, простежувався поступ у суспільному житті, зокрема, в галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення» [1, с.6]. Вища освіта для мас і потреба в її надійності стали необхідними передумовами поліпшення якості освітніх послуг. До інших зовнішніх чинників можна віднести вищі вимоги до якості освіти та більше різноманіття студентів, а відтак потреба в гнучкості освіти, її конкурентоспроможності не лише на національному, але й на міжнародному ринках освітніх послуг. У системі вищої освіти Швеції в 1970-1980-х рр. здійснилися реформи, які, на думку Д. Каллос, інтенсифікували її розвиток. Зокрема, це торкалося педагогічної освіти [201, с.2]. Вони були означені наступними основними тенденціями:

– збільшенням терміну обов'язкової освіти;

– збільшенням кількості учнів та студентів на усіх ступенях освітньої системи;

– скороченням кількості навчальних закладів, що не забезпечували наступність в освіті;

– інтеграцією навчальних закладів різного типу.

– Важливість реформи 1977 року полягала в інтеграції педагогічної освіти з університетською, оскільки вона почала здійснюватися на базі університетів або університетських коледжів. Організацію навчання у ВНЗ було побудовано за двома моделями: паралельне вивчення курсів дисциплін з екзаменами в кінці кожного курсу та послідовне, у результаті яких студенти отримували академічний ступінь. Зазначимо, що в Швеції існує система кредитів або залікових тижнів, за якими вимірюється тривалість курсу навчання з кожної дисципліни. Кожен кредит відповідає одному повному навчальному тижню. Як правило, навчальний рік складається із 40 кредитів і поділений на 2 семестри: осінній і весняний. Шведський заліковий тиждень відповідає 1,5 кредитам (ECTS) за Європейською кредитно-модульною системою (the European Credit Transfer System) [201, с.3].

– Роль вищої освіти полягає у сприянні економічного зростання та залученні закордонних студентів до розвитку національних економік. По-перше, цей чинник потребує прозорості процесу підвищення якості освіти. По-друге, складність цього процесу полягає в особливості характеру освіти як продукту. Освіта завжди розглядалася як система «взаємозалежних компонентів, які взаємодіють для виконання мети усієї системи» [3, с.98]. Ця система складається із затрат, трансформаційних процесів і результатів. С. Саньї вважає, що освіта складається із людських, фінансових та матеріальних затрат в процес навчання і викладання, наукові дослідження, управління та переробку інформації. Тому якість навчання і викладання стає центральною метою освітнього процесу [4].

Шведські університети є відкриті для закордонних студентів і міжнародних зв'язків. Швеція долучилася до низки міжнародних заходів та ініціатив, в тому числі, започаткованих Радою Європи («Сократ», «Леонардо да Вінчі», «Еразмус Мундус», «Коменіус») із здійснення міжнародного обміну студентами, педагогами для підвищення їхнього рівня професійної та культурологічної компетентності. Послідовне вивчення курсів дисциплін та забезпечення їх викладання англійською мовою дає можливість привабити більшу кількість студентів-іноземців.

– Терміни «менеджмент якості» та «оцінювання якості» з'явилися у вищій освіті Швеції порівняно недавно, хоча зовнішнє оцінювання наукових досліджень розпочато ще у 1970-х роках Радою наукових досліджень у галузі природничих дисциплін і розповсюджено на інші галузі науки [1, 28]. Проте, на місцевому рівні оцінювання якості освітніх послуг у ВНЗ має у Швеції давню традицію, аж поки у 1990 році уряд не визначив менеджмент якості та оцінювання якості стратегічними рисами освітньої політики. На початку 1990-х рр. були створені комісії із вивчення стану різних ступенів освіти в країні. Пропозиції цих комісій щодо модернізації, поліпшення та пристосування освітньої діяльності до нових економічних умов лягли в основу сучасних реформ у вищій освіті [1, с.36]. Вперше за багатовікову історію вищої школи Швеції було запроваджено регулювання кількості студентів. Воно досягається шляхом встановлення норм прийому у ВНЗ. У тих випадках, коли кількість бажаючих вступити до того чи іншого ВНЗ, переважає кількість наявних місць, застосовується конкурсна система, яка протидіє усталеному раніше соціальному відбору під час зарахування до вищої школи. Одним із інструментів цієї протидії є система квот абітурієнтів поряд з методом пропорціонального розподілу навчальних місць між ними.

– З метою рівномірного розподілу навчальних закладів на території країни Швеція поділяється на 6 навчальних регіонів. Кожен з них, об'єднуючи різні за

характером та розмірами навчальні заклади, розвивається з урахуванням специфіки даного регіону країни, а також потреб в робочій силі.

– У 1993/94 н.р. у Швеції діяло 73 заклади вищої освіти, проте лише 12 мали науково-дослідну базу. Зараз у цій країні діє 17 університетів. Найпотужніші з них знаходяться в Уппсалі, Лунді, Стокгольмі, Готенбурзі, Умео та Лінчопінгу. Окрім приватної економічної школи в Стокгольмі та Інституту технологій Чалмера, усі ВНЗ є державними. Найстарішим університетом в Європі є шведський університет Уппсала, заснований у 1477 році, а десять років потому у м. Лунд, на півдні країни, засновано ще один університет. Практично до 1954 року це були два єдині класичні університети, які надавали вищу освіту в державі за такими напрямками: мистецтво, теологія, правознавство, суспільні науки, медицина, фармакологія, педагогічна підготовка. Найвищим органом управління університету є університетська рада (Konsistoriet), очолена віце-канцлером і складається із семи представників громадськості, трьох професорів та двох студентів. Представники громадськості призначаються урядом на кожні п'ять років, а професори та студенти обираються викладацьким та студентськими колективами відповідно. Програма бакалаврату триває 3-4,5 роки, а магістратура 1-1,5 роки, докторантура – 4 роки.

– Децентралізація освіти Швеції розпочалася у 1990-х роках на фоні економічного спаду, що змусило університети проводити набір студентів одночасно на два напрями підготовки, тобто кількість студентів збільшилася на 40%, а число викладачів лише на 20%. Студенти скаржилися на недостатню кількість практичних і семінарських занять у порівнянні з лекторними заняттями. Тому ВНЗ отримали автономію в розробленні та укладанні навчальних планів і програм, науково-дослідних проектів, керуючись потребами ринку праці та попитом на певні освітні послуги. Варто зазначити, що

університети Уппсала та Лунд завжди мали досить велику автономію в укладанні навчальних планів та програм, розробленні навчальних курсів, оцінюванні якості навчальних досягнень студентів. «Тенденція до залучення студентів у формуванні змісту та організації освіти не повинна применшуватися до простого поглинання знань. Студентів не слід розглядати як клієнтів освітніх послуг. Вони за бажанням можуть звернутися до іншого освітнього закладу» [4].

– У цілому, у вищій освіті Швеції спостерігаються такі тенденції, які мають позитивний вплив на її якість:

– 1. Розширення автономії ВНЗ. Частка нормативних документів, розроблених Міністерством освіти та Управлінням вищої освіти, якими керуються університети, становить лише $\frac{1}{4}$ усієї нормативної документації. Тобто, університети майже повністю відповідають за програми та курси (в межах освітньо-кваліфікаційних рівнів), освітній менеджмент, призначення посад тощо.

– 2. Посилення професіоналізму викладацького складу, що обумовлюється конкуренцією між ВНЗ, підвищення професійної культури, посилення відповідальності викладачів усіх рангів за результативність викладання.

– 3. Розширення сфери самоврядування, що є необхідним для безперервного внутрішнього розвитку, внутрішнього аудиту якості навчання та викладання та розроблення відповідних стратегій та дій щодо поліпшення їх якості.

– 4. Лобіювання Радою Європи ідеї про навчання протягом життя поставило перед університетами завдання реалізації неперервної освіти, забезпечення наступності між середньою, вищою та післядипломною освітою, включаючи можливість перекваліфікації, що обумовлено мобільністю робочих кадрів та розвитком нових технологій, зникненням одних професій та появою інших.

Література

1. Можаява Л.Г. Научно-технический прогресс и перестройка системы образования в Швеции / Л.Г. Можаява. – Москва, 1994. – 91 с.
2. Becket N. Quality Management Practice in Higher Education – What Quality Are We Actually Enhancing? // Journal on Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education. – Nr. 7 (1), 2011. p. 123-142.
3. Deming W.E. The New Economics for Industry, Government, Education. Cambridge, MA: Massachusetts Institute for Technology, Center for Advanced Engineering Study. – 2003. – p. 77-98.
4. Engwall L.A Swedish Approach to Quality in Higher Education: The case of Uppsala University. – p. 218-247/
5. Sahney. S. Conceptualising Total Quality Management in Higher Education / S. Sahney, Banwet, S. Karunes // TQM Magazine. – Vol.16(2). 2004. – p. 145-159.

УДК 378-057

САЙТ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ЗАСІБ ДИДАКТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

Лесова І.П.

Економічно-правовий коледж Вінницького фінансово-економічного університету

Розвиток інформаційних технологій, який забезпечує можливість громадянам України бути причетними до подій у політичному, економічному та культурному житті планети, докорінно змінює характер взаємодії людини та суспільства. Тому найважливіше завдання освітян сьогодні полягає у вихованні та підготовці студентської молоді до активного залучення до якісно нового етапу розвитку сучасного суспільства [1, с.261] формуванні потреби в постійному самовдосконаленні, а також створенні умов для самоосвіти протягом усього життя.

Навчальний процес є складною динамічною системою, що залежить від низки взаємопов'язаних чинників – зовнішніх та внутрішніх, що впливають на формування професійно-значущих якостей студентів та їхню адаптацію до навчального процесу.

Після вступу студент-першокурсник відчуває зміни у звичному способі життя та організації навчання, до яких він не був підготовлений. Уже з перших днів роботи у новому режимі виникає дисбаланс між обсягом навчального навантаження і сформованими фізіологічними можливостями організму, необхідних для обробки навчальної інформації. Цей період життя студента характеризується завищеними нервово-психічним навантаженням, стресами, пов'язаними з більш інтенсивним ритмом життєдіяльності,

що безпосередньо впливають на рівень працездатності.

Особливої уваги заслуговує дидактична адаптація, тобто пристосування студентів до нових для них умов навчання [3, с.69]. Вона пов'язана з такими труднощами як невміння організувати самостійну роботу, відсутність навичок конспектування, опрацювання навчальної, довідкової та бібліографічної літератури, невміння пристосуватися до нових, суттєво відмінних від шкільних, форм і видів контролю тощо. Саме тому інтенсифікація адаптаційних процесів студентів першокурсників набуває першочергового значення.

З метою пришвидшення адаптації студентів-першокурсників до нових умов навчання, на нашу думку, доцільно впроваджувати у навчальний процес сайт дисципліни. Ідея створення такого продукту не є новою. Її піонерами справедливо можна називати американських розробників, які впровадили таку технологію в усіх провідних ВНЗ країни.

З метою дослідження використання студентами-першокурсниками Інтернет-ресурсів ми провели власне опитування, яке охопило більше 200 студентів. На питання «Якими інформаційними ресурсами Ви користуєтесь при підготовці до заняття?» 92% опитаних вказали на Інтернет. Для порівняння, послугами бібліотеки користуються 6% опитаних. А це свідчить про те, що фактично процес самостійного